

Kosovo kan tweede Vietnam worden

Rik Coolsaet

Waar zijn we aan begonnen ? Dat moet de vraag zijn die menig NAVO-verantwoordelijke dezer dagen bij het opstaan aan zijn spiegelbeeld stelt. Net een week geleden begon tegen Servië de meest omvangrijke militaire operatie in Europa sedert het einde van de tweede wereldoorlog. Zo goed als niemand twijfelde eraan dat de Serviërs reeds na enkele luchtraids tot de conclusie zouden komen dat ze er beter aan deden zich uit Kosovo terug te trekken en het voorliggende Rambouillet-akkoord te ondertekenen.

Een week later is het resultaat een oncomfortabele patstelling. De bombardementen nemen toe in intensiteit, terwijl de oorlog de thuispositie van de Servische president Milosovic versterkt, Servische milities en paramilitaire troepen bezig zijn aan een grootschalige etnische zuivering, in Oekraïne en Rusland de slavofielen en conservatieven opnieuw de wind in de zeilen hebben en een groot deel van de wereld het Westen als een eigengereide gendarme aanziet.

Strikt juridisch is deze operatie een inbreuk op zowel het NAVO- als het VN-Handvest. Door lid te worden van de Verenigde Naties, engageren staten zich af te zien van het gebruik van geweld in hun relaties met andere staten. Indien een conflict niet vreedzaam kan geregeld worden, moet het overgemaakt worden aan de Verenigde Naties. Dat is hier niet gebeurd, omdat sommige leden van de Veiligheidsraad, om redenen die niets te maken hebben met Kosovo, zich daartegen verzet hebben. Wat doe je dan ? Met lede ogen de verdere onderdrukking van de Kosovaarse bevolking aanschouwen ? Neen toch. Nood breekt wet. Het NAVO-optreden past trouwens in de recente ontwikkeling van het internationaal recht dat wie de mensenrechten op een grove en systematische manier schendt, zich het recht ontzegt om zich te verschuilen achter zijn zogeheten nationale soevereiniteit.

De wettelijkheid van het NAVO-optreden lijkt mij in dezen secundair, althans vandaag. Dat is voor later, als het moment van lessen trekken is aangebroken. Voor later is ook de discussie over de eigenlijke beweegredenen achter deze operatie - een mengeling van humanitaire verontwaardiging, de geloofwaardigheid van de NAVO en het simpele feit dat Kosovo in Europa ligt.

Vandaag is het daarentegen cruciaal te beseffen dat elke eerste-minister en minister van buitenlandse zaken in de NAVO binnen afzienbare tijd met een politiek én moreel dilemma geconfronteerd zal worden.

Voor wie grasduint in de geschiedenis, geeft de operatie tegen Servië een gevoel van *déjà-vu*. Mij vallen vooral parallellen op met de Vietnam-oorlog, drie decennia geleden. In Vietnam waren de Verenigde Staten aanvankelijk ook slechts schoorvoetend tussenbeide gekomen. Maar stapsgewijs werd hun interventie opgevoerd, waarbij steeds weer het argument werd gehanteerd: nog even volhouden en Noord-Vietnam zal geen andere keuze hebben dan aan de onderhandelingstafel te gaan zitten. Net zoals nu dacht men dit resultaat te kunnen bereiken met luchtraids. Maand na maand bleek echter dat luchtbombardementen ontoereikend waren. Dus werden meer vliegtuigen ingeschakeld en vervolgens een eerste, beperkt, detachement *marines*. Vier jaar later zat een half miljoen Amerikaanse soldaten in Vietnam. Uiteindelijk verloor Amerika, de grootste oorlogsmachine ter wereld, de oorlog tegen soldaten op blote

voeten. Geen enkele Goliath heeft ooit een oorlog gewonnen tegen een David die heilig overtuigd was van zijn eigen gelijk.

In Kosovo staan we aan het prille begin van deze escalatie. De huidige patstelling kan niet oneindig worden volgehouden. Daarom is men aan het zoeken naar een uitweg door de bombardementen op te voeren, de doelwittenlijst uit te breiden en de eerste versterkingen aan te voeren. Dit gebeurt allemaal vanuit (vrees ik) dezelfde illusie als ten tijde van Vietnam: nog even volhouden en Milosevic kan niet anders dan door de knieën gaan. Wat als hij dat niet doet? Vandaag kan je horen dat 'nooit' grondtroepen zullen ingezet worden. Maar wat als de etnische zuiveringen aanhouden en Kosovo de facto 'bezet' zal zijn door het Servische leger? Of als Servië de oorlog escaleert door Albanië of de NAVO-strijdkrachten in Macedonië of Bosnië te provoceren? Nooit grondtroepen? Drie dagen geleden zijn de eerste suggesties gehoord om grondtroepen en een beperkte gedemilitariseerde zone te overwegen.

Deze escalatie is niet onvermijdelijk. Er is de alternatieve weg van de wat oubollig aandoende klassieke diplomatie, die door sommigen als cynisch zal worden veroordeeld. In het verleden werden conflicten soms opgelost doordat de tegenstanders beseften dat het in geen van beider belang was tot het bittere eind te vechten. Zij vermeden elkaar te diaboliseren en een diplomatieke uitweg werd opengelaten waarbij niemand al te groot gezichtsverlies leed. Het is niet onmogelijk dat de Russische bemiddelingspogingen alsnog tot zulk een diplomatieke uitweg leiden. Maar in dat geval zal ook met de Servische voorwaarden rekening moeten gehouden worden. Het resultaat kan dan niets anders dan een soort 'Rambouillet-minus' zijn: geen Amerikaanse troepen om toe te zien op een eventueel akkoord, zeker geen hoop op onafhankelijkheid voor Kosovo in een later stadium, geen NAVO-leidersrol, maar wel een centrale rol voor een man die vandaag, niet ten onrechte, een oorlogsmoordenaar wordt genoemd.

Is het tweede scenario minder ethisch dan het eerste? Ongetwijfeld, als het op principes aankomt. Maar als de uitkomst van het eerste meer onschuldige mensenlevens kost, een nieuwe Koude Oorlog uitlokt en - uiteindelijk - tot een politieke en militaire nederlaag van het Westen leidt, wat dan te verkiezen?

(De Standaard, 1 april 1999)